

Відображення українського менталітету в жіночих образах Івана Франка

Питання щодо вивчення національного менталітету крізь призму гендерних ознак завжди залишаються актуальними. На початку ХХІ століття в українській культурі остаточно не сформоване уявлення про український менталітет. У реальному житті, ми замість корінних українських традицій користуємось калькою «совкових», які не мають нічого спільного з українською ментальністю. Глибинні джерела нашої ментальності слід шукати в літературних образах українських письменників. Справжнім українцям, на відміну від інших народів (наприклад, вважається, що у росіян абстрактно-філософське мислення), більш притаманне образне мислення. Ця образність просліджується в усьому: в живописі, музиці, літературі. Українська література наряду з іншими культурними надбаннями дає нам уявлення візуальності. В ній виникли певні традиції змалювання жіночих образів, які найбільш повно відтворюють їх ментальний колорит.

Іван Франко, у своїх прозових творах моделює образ жінки, яка здатна відстоювати свої права, рятуватись від соціальної незахищеності. Його героїні не являють собою доповнення чоловіка, вони усвідомлюють власне існування і виступають самостійними істотами, здатними керувати власною долею. Наприклад, в оповіданні «Маніпулянтка» головна героїня, Целіна, є освіченою, економічно незалежною, самодостатньою жінкою. Підтвердженням цього служить її фраза у дискусії на тему емансипації, що вона почуває себе незалежною, тому що живе власною працею, не впадає нікому тягарем, не дбає ні про чю ласку. Важливим наочним моментом є твердження Франка, що чоловік і жінка – це не дві раси і не дві нації, а дві частини одного цілого, тому їх треба вчити спільного життя, товаришування, спільної праці і співдіяння. Таке його бачення не співпадає з поглядами щодо жінки того часу, але абсолютно відтворюють давню ментальність українців, де жінка переважно була рівною чоловікові.

Аналізуючи поезію Франка, слід зауважити, що, крім реальної жінки, він звертається до жінки-символу. У сонеті «Сікстинська Мадонна» автор талановито передає сокровенні відчуття від побаченого образу Мадонни. Поет возвеличує жінку-матір в образі якої втілюється добро і краса, поєднуються небесна чистота і земна щира доброта. Це образ ідеальної жіночності, який не може не викликати шанобливого ставлення до жінки. Слід зазначити, що поклоніння жінкам було завжди невід'ємною рисою східних слов'ян. У Київській Русі правовий статус жінки був вищий ніж у країнах Європи. Разом з тим, релігія і духовність завжди посідали важливе місце в житті української нації. Тому шанування Богородиці, віра у те, що вона кожному допомагає, творить дива – це архетип менталітету українців, що став певним символом і джерелом прагнення оберігати і захищати рідну Батьківщину, яка має жіночу стать.

Отже, образи жінок у творах Івана Франка досить виразно нам передають особливості українського менталітету, вивчаючи який, ми можемо зробити певні висновки і ще раз переконатися у тому, що український народ унікальний та індивідуальний у своїй ментальності.

Використані джерела:

1. Бичко І. Українська ментальність і проблеми гуманітаризації національної вищої освіти/ І. Бичко // Розбудова держави. – 1993. – №3. – С.58–63.
2. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/files/paradygma/71-80-gm.pdf>